

60 ปีสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ การพัฒนาเพื่อความรู้ วิชาชีพ และสังคม

ดร. นฤมล รื่นไวย์

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีการก่อตั้งและดำเนินการมาครบรอบ 60 ปี ในปี พ.ศ.2557 กล่าวได้ว่าเป็นสมาคม ทางวิชาชีพ บรรณารักษ์และนักสารสนเทศ ที่มีการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ สมาชิกและสังคม ในด้านของการส่งเสริมวิชาการ การพัฒนาวิชาชีพ และการบริการสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจและงานของสมาคมห้องสมุดประเทศต่างๆ เช่น สมาคมห้องสมุดอเมริกัน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ อาจต้องริเริ่มกิจกรรมบางด้านเพิ่มขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสาร คือ กิจกรรมบทเรียนออนไลน์ โครงการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การสร้างเสริมสถานภาพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความชัดเจนในแง่ของการเป็นวิชาชีพ รวมทั้งแนวโน้มนโยบายการพัฒนาวิชาชีพ บรรณารักษ์ให้ทันต่อยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ และ การส่งเสริมให้สมาชิก เข้ามามีส่วนร่วม รวมตัวกันในการดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความเข้มแข็งในฐานะสมาคม วิชาชีพต่อไป

คำสำคัญ: สมาคมห้องสมุด, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคมวิชาชีพ

60th Anniversary of Thai Library Association on the path to knowledge, professional and social development

Dr. Narumol Ruenwai

The Thai Library Association (TLA) under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn has been established since 1954 and in 2014 we could say Happy 60th Anniversary to TLA. Throughout 60 years since it was found, TLA has played important roles in strengthening librarianship and enhancing the development of library and library profession. Activities of TLA could be mainly divided into three categories: promoting technical knowledge, developing library profession, and providing social services in terms of reading promotion. When compared with Library Association in other countries, namely the American Library Association (ALA), it is recommended that TLA needs to initiate some new projects and activities that could meet demands of members and would be in compliance with the growth of information technology. Such activities are, for example, development of online learning programmes and training courses of related knowledge and professional skills; career enhancement programmes for library profession, globalization and sustainability of library profession, and boosting of collaboration among members in performing TLA's activities in order to consolidate librarian community in the future.

60 ปีสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ การพัฒนาเพื่อความรู้ วิชาชีพ และสังคม

ดร. นฤมล รีนไวย์*

การครบรอบ 60 ปี การก่อตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี พ.ศ.2557 กล่าวได้ว่าสมาคมแห่งนี้ มีการดำเนินงานที่ค่อนข้างยาวนานสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นสมาคมทางวิชาชีพที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยสมาชิกสมาคมฯ ส่วนมากจะเป็นบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสารสนเทศในห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ หรือศูนย์การเรียนรู้ ต่างๆ โดยที่สมาคมฯ มีบทบาทหลักตามที่ระบุไว้ในหน้าเว็บไซต์ของสมาคมฯ www.tla.or.th คือ

1. ส่งเสริมความสามัคคีและเพื่อสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิก
2. ส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่วิทยาการ
3. ส่งเสริมสถาบันห้องสมุดทั่วประเทศเพื่อให้เจริญวัฒนาถาวรยิ่งขึ้น
4. การแลกเปลี่ยนความรู้ กับสมาคมห้องสมุดอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ
5. รักษาผลประโยชน์ของบรรณารักษ์และส่งเสริมฐานะของบรรณารักษ์
6. เป็นที่มั่นคงเป็นแหล่งกลาง สำหรับรับการสนับสนุนจากบุคคลหรือองค์การใดๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของสมาคมฯ
7. ให้ความคิดเห็นในการจัดห้องสมุดแก่บุคคลหรือนิติบุคคล หรือองค์การใดๆ ซึ่งประสงค์จะดำเนินการจัดตั้งห้องสมุด
8. จัดหารายได้จากการจำหน่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ห้องสมุด

จากพันธกิจดังกล่าวมาของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จะเห็นว่า สมาคมฯแห่งนี้ มีการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และด้านการบริการสังคม ดังสามารถวิเคราะห์และยกให้เห็นได้ชัดเจนดังต่อไปนี้

ด้านวิชาการ

ในด้านวิชาการนั้น กล่าวได้ว่า สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาการของสมาชิกและบุคคลทั่วไปมาอย่างต่อเนื่อง ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การจัดพิมพ์วารสารห้องสมุดและวารสารวิจัยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้มีการเขียนบทความวิชาการ บทความปริทัศน์ให้ความรู้กับผู้อ่านและบรรณารักษ์รวมทั้งเป็นเวทีให้กับผลงานวิจัยทางบรรณารักษ์และสารสนเทศที่มีมาตรฐาน

*ผู้อำนวยการศูนย์ความรู้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

งานด้านวิชาการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ อีกด้านหนึ่ง คือ การจัดประชุมวิชาการประจำปี ซึ่งจะมีหัวข้อความรู้ต่างๆ ที่เป็นแนวโน้มของแต่ละยุคสมัย เป็นที่สนใจของสมาชิกและบุคคลทั่วไป ทำให้ในแต่ละปีมีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และประชุมวิชาการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ปีละไม่ต่ำกว่า 300 คน หัวข้อการประชุมวิชาการส่วนใหญ่ ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความรู้อันทันสมัย ทันเหตุการณ์แก่บรรณารักษ์และผู้เข้าร่วม เช่น แนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ใช้ในการสืบค้น/บริการสารสนเทศ แนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานห้องสมุด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดีด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศ เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังมีการจัดกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ทั้งทางวิชาการและแนวทางในการปฏิบัติ เช่น โครงการจัดการองค์ความรู้ ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ การจัดกิจกรรมเตรียมการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดในแต่ละปี กิจกรรมความร่วมมือกับองค์กรด้านห้องสมุดสารสนเทศ และบรรณารักษานานาชาติ เช่น การเข้าร่วมประชุมกับ IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) CONSAL (Congress of Southeast Asian Librarians) หรือที่รู้จักกันในชื่อไทยว่า สภาบรรณารักษ์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ด้านวิชาชีพ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นหน่วยงานที่มุ่งสร้างเสริม พัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ให้ มีมาตรฐานที่ดี มีการกำหนดจรรยาบรรณบรรณารักษ์ขึ้น ในปี พ.ศ.2552 มีทั้งหมด 5 หมวด คือ จรรยาบรรณ ต่อผู้ใช้ วิชาชีพ เพื่อนร่วมงาน สถาบัน และ สังคม ซึ่งนับว่าเป็นการเสริมสร้างเกียรติยศของ ข้าราชการและผู้ประกอบวิชาชีพในทางนี้อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ยังสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานห้องสมุด เพื่อส่งเสริมคุณภาพและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเกณฑ์และแนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดสู่มาตรฐานสากล อีกทั้ง ส่งเสริมให้มีการก่อตั้งชมรมบรรณารักษ์ของห้องสมุดประเภทต่างๆ ให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสมารวมตัวกันพัฒนา งานวิชาการและวิชาชีพ มุ่งสู่ความเป็นมาตรฐาน ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ๆ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดยั้ง ชมรมต่างๆ เหล่านี้ ประกอบด้วย ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.) ชมรม บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ชบร.) ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (ชปช.) ชมรมห้องสมุดเฉพาะ (ชพ.) ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี (ชอท.) ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ (ชชช.) ชมรม ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (ชสบ.) และชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสาร สนเทศนานาชาติ (ชนช.)

โครงการที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพอีกด้านหนึ่ง คือ โครงการสรรหาบุคคลดีเด่นใน วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และโครงการสรรหาผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุด และการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี ซึ่งแต่ละปี สมาคมห้องสมุดแห่ง ประเทศไทย ได้สรรหาทั้งรางวัลห้องสมุดดีเด่น รางวัลบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ และรางวัลผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อมอบรางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และเป็นเกียรติแก่บุคคลเหล่านั้น ที่มีคุณ ความสำเร็จในการทำงานในวิชาชีพ ผลักดันสร้างสรรค์ พัฒนาห้องสมุด และผู้ที่ให้การส่งเสริมกิจการของ

ห้องสมุดอย่างจริงจังอันเป็นการทำให้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีรางวัลบุคคลที่ควรเชิดชูในฐานะผู้ทำความดีเพื่อสังคม ด้านการพัฒนาห้องสมุด “รางวัลศาสตราจารย์ คุณหญิงแมน้มาส ชาวลิต” ส่นับสนุนโดยมูลนิธิธิดาลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้สมาคมห้องสมุดเป็นผู้คัดเลือกบุคคลวิชาชีพ เพื่อมอบรางวัลดังกล่าว เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการพัฒนาห้องสมุดสืบต่อไป

ด้านการบริการสังคม

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นองค์กรแห่งหนึ่งซึ่งดำเนินกิจกรรมเพื่อการบริการสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การให้บริการห้องสมุด ณ ที่ตั้งของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คือ ห้องสมุดเสริมปัญญา ซึ่งเปิดให้บริการห้องสมุดและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีให้กับชุมชนโดยรอบ นอกจากนี้ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ยังได้ดำเนินการตามพันธกิจ ในการให้ความคิดเห็นในการจัดห้องสมุดแก่บุคคลหรือนิติบุคคล หรือองค์การใดๆ ซึ่งประสงค์จะดำเนินการจัดตั้งห้องสมุด โดยที่กรรมการบริหารสมาคมฯ พร้อมด้วยบุคคลต่างๆ ที่มีจิตอาสา ได้เดินทางไปช่วยให้คำแนะนำปรึกษา และจัดห้องสมุดในหน่วยงานต่างๆ เช่น ในเรือนจำ วัด โรงเรียนชนบทห่างไกล หรือห้องสมุดของสถาบันต่างๆ

นอกจากนั้น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ยังเป็นศูนย์กลางในการขอความอนุเคราะห์ด้านทุนสนับสนุนจากหน่วยงาน บริษัท องค์กรธุรกิจต่างๆ เพื่อนำเงินเหล่านั้น มาสนับสนุน อนุเคราะห์แก่ห้องสมุดต่างๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือประสบภาวะเดือดร้อน จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูพัฒนาห้องสมุดอย่างเร่งด่วน เช่น กรณีของมหาอุทกภัยในปี พ.ศ.2554 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้เป็นสื่อกลางในการระดมทุน ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อมอบให้แก่โรงเรียนในชนบทที่ประสบความเดือดร้อนเสียหายจากน้ำท่วม ในการฟื้นฟูห้องสมุดให้กลับสู่สภาพใช้งานได้ และพร้อมบริการแก่นักเรียนดั้งเดิม

จากแนวทางการดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ใน 60 ปีที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า กิจกรรมและโครงการที่ได้กระทำมานั้น สามารถเทียบเคียงกับสมาคมห้องสมุดของประเทศต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่จำเป็นในวิชาชีพ การส่งเสริมงานวิจัยทางวิชาการ การมอบรางวัลเชิดชูเกียรติยศต่างๆ การจัดประชุมวิชาการหรือกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ การพัฒนาวิชาชีพ การส่งเสริมความรู้เพื่อชุมชน และ การส่งเสริมกิจกรรมของชมรมบรรณารักษ์ ชมรมห้องสมุดต่างๆ ภายใต้สมาคมห้องสมุดฯ เหล่านี้ ล้วนเป็นกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางการดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (<http://www.ala.org>) อย่างคร่าวๆ จะเห็นว่า กิจกรรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ดำเนินไปอย่างใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็น ที่สมาคมฯ อาจพิจารณาดำเนินการในอนาคต เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่วิชาชีพมากขึ้น เช่น โครงการให้การศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น การบริหารจัดการห้องสมุด ภาวะผู้นำ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดเชิงรุก หรือโครงการเรียนรู้อบรมผ่านระบบออนไลน์ (online learning) เพื่อให้สมาชิกที่อยู่ห่างไกล แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมไป

ในภูมิภาคต่างๆ ความคาดหวังอีกประการหนึ่ง ที่สมาชิกและชาวบรรณารักษ์ทั้งมวลคาดหวังกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คือ การสร้างเสริมสถานภาพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความชัดเจนในแง่ของการเป็นวิชาชีพ รวมทั้งแนวโน้มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ให้ทันต่อยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จะต้องส่งเสริมการรวมตัวของสมาชิกให้มากที่สุด เพื่อให้เป็นสมาคมทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น มั่นคงต่อไป

บรรณานุกรม

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. URL: <http://tla.or.th/home.html>

ALA Emerging Leaders Program. URL: <http://www.ala.org/educationcareers/leadership/emergingleaders>

American Library Association. URL: <http://www.ala.org/>

Bhatti, R. and Chohan, T. M. (2012). **Assessing the Role of Library Associations in Promoting Research Culture in LIS.** Library Philosophy and Practice, 839.

URL: <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/839>.

Clift, D. H. (1963). **The Role of Library Associations: A Symposium The Associations Viewpoint..**

BMLA Bulletin of the Medical Library Association, 51(1), 44-49.

URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC197936/?page=1>

Library Career: Make a living making a difference. URL: <http://librarycareers.drupalgardens.com/>

